

**DEZVOLTAREA PERSPICACITĂȚII LA COPIII DE VÂRSTĂ TIMPURIE
PRIN INTERMEDIUL PROBLEMELOR DE ISTETEȚIME**

Anghelina MELINCIUC, *studentă,*
Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte
Universitatea de Stat „Alecă Russo”, Bălți
Conducător științific: **Ludmila COTOS**, *dr., lect. univ.*

Abstract: *This article addresses the issue of developing insight into early childhood through cleverness issues. Cleverness issues are interesting in terms of content, fun in form, distinguished by unusual solutions and paradoxical results. They require the mani-*

festation of insight, original thinking, the ability to critically appreciate the conditions. By introducing the problems of cleverness in the system of educational activities in kindergarten, the aim is to familiarize children with the logical, flexible and versatile notions.

Keywords: *insight, insight development, cleverness issues, sharpness of mind, intellectual development.*

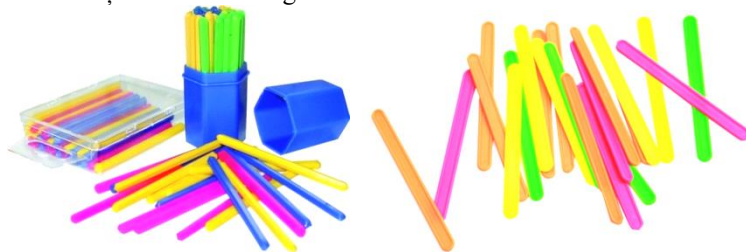
Orice problemă de istețime, ce contribuie la dezvoltarea perspicacității, indiferent de vârsta pentru care este menită, solicită un anumit efort intelectual, care adeseori este ascuns în subiectul distractiv și datele exterioare în condițiile problemei etc. Problema intelectuală de a compune o figură, a o modifica, a găsi calea de rezolvare se realizează prin intermediul jocurilor, în activitățile de joc. Istețimea, inițială se manifestă în munca intelectuală activă, bazată pe un interes direct [3, p. 4].

Copiii sunt foarte activi la percepția problemelor de istețime. Ei caută insistent metoda justă de rezolvare. În cazul când problema e accesibilă, copilul își formează o atitudine pozitiv-emoțională, ceea ce stimulează activitatea de gândire. Copilul urmărește cu interes scopul final: compune, găsește figura necesară, o transformă, fiind captivat astfel de acest lucru.

Materialul devine distractiv în prezența elementelor de joc care există în fiecare problemă, exercițiu de istețime, de distracție. Adesea, formularea neobișnuită a întrebării „Cum se poate construi un pătrat cu ajutorul a trei bețișoare sau un triunghi dintr-un bețișor?” îl obligă pe copil să se gândească și la căutarea răspunsului.

Variatatea materialului distractiv, precum jocurile, problemele de istețime (șarade cu bețișoare), permite clasificarea lui, deși e destul de greu să fie împărțit în grupe un astfel de material divers [3, p. 4].

În Figura 1, este prezentată garnitura cu bețișoare de calcul la rezolvarea problemelor de istețime cu caracter geometric.

Figura 1. Garnitura de bețișoare

Probleme de istețime sunt interesante după conținut, distractive ca formă, se deosebesc prin rezolvări neobișnuite și prin rezultate paradoxale. Problemele de istețime necesită manifestarea perspicacității, gândirii originale, priceperea de a aprecia critic condițiile.

În grupa mare și pregătitoare copiii realizează sarcini de compunere a figurilor geometrice din bețișoare. Aceste sarcini au următorul conținut [2, p. 194]:

1. Compune 2 pătrate din 7 bețișoare.
2. Alcătuieste 3 triunghiuri din 7 bețișoare.
3. Alcătuieste dreptunghiul din 6 bețișoare.

4. Din 9 bețișoare alcătuiește 4 triunghiuri egale.
5. E posibil de construit dintr-un bețișor un triunghi pe masă?
6. E posibil de construit din 2 bețișoare un pătrat pe masă?

La rezolvarea sarcinilor, educatorul trebuie să țină cont de următoarele principii [2, p. 80]:

1. Rolul copilului nu se reduce la contemplarea situației în care a fost pus, el reflectă asupra acestei situații, își imaginează singur diferite variante posibile de rezolvare, își confruntă propriile păreri cu ale semenilor săi, rectifică eventualele erori;
2. Copilul studiază diversele variante, care duc la rezolvare, alegând-o pe cea mai avantajoasă și creează pe baza ei unele noi alternative de rezolvare, pe care caută să le formuleze corect și coerent;
3. Copilul are libertate deplină în alegerea variantelor de rezolvare, el trebuie să motiveze alegerea sa, arătând în fața semenilor avantajele pe care ea le prezintă.

În procesul rezolvării problemelor de istețime copiii meditează asupra rezultatului, apoi efectuează acțiuni practice. Raționalitatea acestui fapt e determinată de nivelul de independență a copilului și de caracterul probelor efectuate. Din analiza corelației probelor rezultă că probele practice sunt caracteristice, de regulă, copiilor din grupele medii și mari.

Copiii din grupa pregătitoare obțin rezultatul final îmbinând probele la care s-au gândit cu acțiuni practice sau numai meditănd. Toate acestea ne vorbesc despre posibilitatea familiarizării preșcolarilor pe parcursul rezolvării problemelor de istețime cu elementele activității creatoare. La copii se formează priceperea de a căuta rezolvarea pe calea presupunerilor, de a efectua probe diferite după caracterul lor, de a ghici soluția.

Problemele de istețime sunt diferite după gradul de dificultate și caracterul de transformare. Ele nu pot fi rezolvate printr-o oarecare metodă însușită anterior. Pe parcursul rezolvării fiecărei probleme noi, copilul se include activ în căutarea căii de rezolvare, străduindu-se astfel să atingă scopul final, adică să schimbe sau să construiască figura în spațiu.

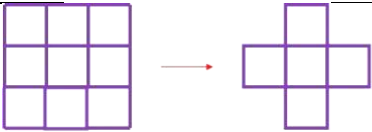
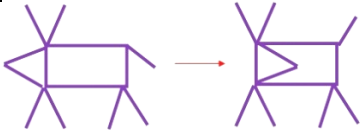
Cele mai potrivite șarade, care pot fi utilizate în grupele mari (5-7 ani) sunt șaradele cu bețișoare. Aceste șarade se numesc probleme de istețime cu caracter geometric, fiindcă, de regulă, pe parcursul rezolvării are loc transfigurarea, adică transformarea unor figuri în altele, și nu numai schimbarea numărului lor.

La vârsta timpurie se folosesc cele mai simple șarade. Pentru a organiza lucrul cu copiii trebuie să avem garnituri de bețișoare de calcul obișnuite pentru a alcătui din ele probleme-șarade intuitive, precum și tabele, pe care sunt grafic reprezentate figurile ce urmează să fie transformate. Pe verso tabelelor se indică transformarea care trebuie efectuată și figura ce se va obține.

La studierea metodelor de rezolvare, problemele de istețime se propun în ordinea indicată, începând cu cele mai simple, cu scopul ca priceperile și deprinderile însușite de copii să-i pregătească pentru activități mai complicate. Organizând acest lucru, educatorul are tendința de a familiariza copiii cu metoda euristică independentă de rezolvare a problemelor, fără a le propune metode, procedee și modele însușite deja.

Pentru copiii de 5-7 ani problemele de istețime pot fi clasificate în 3 grupe (după metoda de construire a figurilor, după gradul de dificultate) [3, p. 28]:

Tablelul 1. Clasificarea problemelor de istețime (șarade cu bețișoare)

Probleme de istețime		
Nr. 1.	Denumirea grupului	Construcția realizată
1.	Probleme de construire a unei figuri dintr-un număr anumit de bețișoare: să se compună 2 pătrate egale din 7 bețișoare.	
2.	Probleme de schimbare a figurilor, la rezolvarea cărora trebuie înlăturat un anumit număr de bețișoare.	
3.	Probleme de istețime, rezolvarea cărora constă în permutarea bețișoarelor cu scopul de a schimba și a transforma figura dată.	

Copiii vor putea rezolva ușor cele mai simple probleme de grupa întâi, dacă în fiecare zi vor construi din bețișoare diferite figuri geometrice (pătrate, dreptunghiuri, triunghiuri).

Pentru a rezolva aceste probleme copiii trebuie să aibă metoda de construire, de alăturare a unei figuri la alta. Copiii încearcă să construiască separat 2 triunghiuri, pătrate. După o serie de încercări nereușite, unii din ei găsesc calea necesară de construire la un triunghi, la un pătrat a celeilalte figuri, având nevoie doar de 2, 3 bețișoare.

Sunt posibile câteva metode de rezolvare a problemelor de grupa întâi. Însușind metoda de alăturare a figurilor în cazul când ele au laturi comune, copiii găsesc repede și foarte ușor 2-3 variante de rezolvare.

Fiecare figură se deosebește de cea precedentă prin poziția ei în spațiu. Concomitent copiii însușesc metoda de construire a figurilor date prin împărțirea figurii geometrice obținute în câteva figuri (patrulaterul sau pătratul în două triunghiuri, dreptunghiul în 3 pătrate). Propunând copiilor de 5-6 ani probleme mai complicate referitoare la modificarea figurilor, începem cu acele, în care pentru a schimba figura trebuie să înlăturăm un anumit număr de bețișoare și cu probleme mai simple referitoare la permutarea bețișoarelor.

Procesul de rezolvare a problemelor de grupele a doua și a treia e cu mult mai complicat. Pentru aceasta se cere să memorizăm și să chibzuim asupra caracterului modificărilor și a rezultatului (ce figuri trebuie obținute și câte) și permanent pe parcursul căutării rezolvării de a compara cu cele presupuse sau cu schimbările de acum efectuate. În procesul rezolvării e necesară analiza vizuală și mintală a problemei, priceperea de a-și imagina schimbările posibile în figură.

Așadar, în procesul rezolvării problemelor copiii trebuie să însușească astfel de operații de gândire, în rezultatul cărora își pot imagina diferite modificări, pot verifica, apoi renunța la cele greșite, pot căuta și încerca căi noi de rezolvare. Instruirea trebuie să fie orientată spre formarea priceperii de a chibzui căile de rezolvare a problemei, de a rezolva complet sau parțial problema în minte, de a limita probele practice.

În concluzie, problemele de istețime cu caracter geometric parțial se includ în mod direct în conținutul activităților referitoare la formarea reprezentărilor elementare matematice în grupa mare și cea pregătitoare, cu scopul activizării rațiunii copilului, dezvoltării gândirii logice, formării priceperilor de a ghici, istețimii și agerimii, ceea ce este important pentru fiecare om în viață și în muncă. Totodată trebuie să respectăm succesivitatea strictă la complicarea problemelor, cerințelor față de organizarea căutării rezolvării problemelor de către copii. De la o activitate la alta se precizează și se complică analiza problemelor, caracterul acțiunilor euristice, nivelul manifestării gândirii independente și rezolvării, îmbinarea acțiunilor și raționamentelor.

Bibliografie:

1. *Curriculum pentru educație timpurie*. Chișinău, 2019 [online] [citat 12.04.2020]. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_pentru_educatia_timpurie_tipar_0.pdf
2. PERETEATCU, M. *Strategii de stimulare a abilităților matematice la vârsta timpurie. Unitate de curs*. Bălți, 2017. 265 p. [online] [citat 10.05.2020]. Disponibil: http://dspace.usarb.md:8080/jspui/bitstream/123456789/3716/1/strategii_curs.pdf
3. МИХАЙЛОВА, З. *Игровые задачи для дошкольников*. СПб.: ООО «ДЕТСТВО-ПРЕСС», 2016. 144 с. ISBN 978-5-906750-68-6 [online] [citat 27.05.2020]. [Disponibil: <https://docplayer.ru/71385424-Z-a-mihaylova-igrovye-zadachi-dlya-doshkolnikov.html>]